

I.

Zpráva o situaci v oblasti migrace ke dni 30. listopadu 2015

Obsah

1. Průběh jednání o migraci v rámci orgánů Evropské unie na všech úrovních
 2. Fungování relokačního a přesídlovacího mechanismu
 - 2.1. Přesídlování – aktuální informace
 - 2.2. Relokace v rámci dočasných opatření ve prospěch Itálie a Řecka
 - 2.3. Implementace konceptu hotspots v Itálii a Řecku a plány na posílení azylových systémů těchto zemí
 3. Průběh procesu integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou
 - 3.1. Popis stávajícího Státního integračního programu (SIP) pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou
 - 3.2. Popis plánů na nový SIP
 - 3.3. Počet osob s udělenou mezinárodní ochranou v ČR a jejich integrace
 4. Analýza nálad veřejnosti a komunikační aktivity
 5. Přehled podaných žalob proti rozhodnutí o zajištění cizinců, přehled zajištěných cizinců – informace
- Příloha: Situace v ZZC Bělá Jezová k 23. 11. 2015

Tento materiál byl vytvořen Ministerstvem vnitra v rámci plnění usnesení vlády ze dne 12. října 2015 č. 824, kterým se mění usnesení ze dne 29. července 2015 č. 621, o Strategii migrační politiky České republiky a Komunikační strategii České republiky k migraci. Členům vlády je zpráva předkládána každých 14 dní a poskytuje jim aktuální informace vztahující se k období uplynulému od předložení poslední zprávy.

1. Průběh jednání o migraci v rámci orgánů Evropské unie na všech úrovních

Na 9. listopadu byla svolána mimořádná Rada EU pro justici a vnitra. Hlavním bodem programu byla snaha urychlit implementaci dříve přijatých opatření, především pak ve vztahu ke zřizování konceptu hotspots.

Dne 20. listopadu se konalo mimořádné zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci v Bruselu kde společně jednali ministři spravedlnosti a vnitra. Hlavním tématem Rady byly pařížské teroristické útoky ze 13. listopadu 2015. Závěry Rady a členských států zasedajících v Radě o boji proti terorismu byly všeobecně podpořeny. V oblasti migrace byla hlavním tématem ochrana vnější hranice EU.

Na 29. listopadu byl svolán mimořádný summit EU – Turecko. V rámci připravované společné deklarace jsou řešeny o i otázky vízové liberalizace a readmise.

Ve dnech 23. - 27. listopadu byla s ohledem na bezpečnostní situaci v Bruselu zrušena jednání na úrovni Rady. Dle 27. listopadu proběhlo jednání Friends of Presidency k azylu, jehož hlavním tématem byla otázka návrhu na trvalý relokační program.

2. Fungování relokačního a přesídlovacího mechanismu

2. 1. Přesídlování - aktuální informace

V návaznosti na dobrovolný závazek ČR a v rámci Evropského přesídlovacího schématu, plánuje Ministerstvo vnitra přesídlit, v rozmezí od července 2015 do června 2017, 400 uprchlíků z třetích zemí. Do výše uvedeného závazku budou také započítány rodiny, které budou přesídleny v rámci přesídlovacího programu, který vláda schválila v lednu – tedy přesídlení **nemocných syrských dětí s rodinami z Jordánska** (zatím 5 rodin, 25 osob). Tento program je ve finální fázi realizace, první tři vybrané rodiny dorazily do ČR v polovině října. Jedna z těchto rodin krátce po příjezdu opustila Českou republiku. Další dvě přicestují s největší pravděpodobností v průběhu listopadu.

Další skupina přesídlovaných rodin syrských uprchlíků z Jordánska (10 až 15 rodin) je nyní, ve spolupráci s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), **ve fázi výběru konkrétních rodin.**

2.2. Relokace v rámci dočasných opatření ve prospěch Itálie a Řecka

V červenci 2015 se ČR dobrovolně zapojila do realizace evropského relokačního programu, a to závazkem relokovat **1 100 osob** z Itálie a Řecka. Následně bylo na Radě pro justici a vnitra dne 22. září 2015 kvalifikovanou většinou schváleno druhé „relokační“ rozhodnutí, které přisoudilo ČR povinnost relokovat **dalších 1 691 osob**

z Itálie a Řecka. ČR hlasovala proti návrhu tohoto rozhodnutí. Celkem by tedy ČR měla přesídlit na 2 691 osob.

ČR nadále zastává pozici, že proces relokací bude možné spustit až v okamžiku plného fungování konceptu hotspots – tedy sítě registračních center v Itálii a Řecku. Tuto **základní podmínku** pro spuštění relokací prozatím **nelze považovat za splněnou**.

Itálie a Evropská komise ve spolupráci se Švédskem, Německem a Finskem také již zahájily **pilotní relokační projekt**. Prvních 19 žadatelů z Eritrey odcestovalo z Itálie do Švédska 9. října. Dalších 91 osob bylo v průběhu října relováno do Švédska a Finska.

Evropská komise spolu s Řeckem a Lucemburskem dále oznámily, že 4 listopadu byla relována první skupina žadatelů (30 osob) z Řecka do Lucemburska. Vzhledem k tomu, že v Řecku nebyl spuštěn zatím ani jeden hotspot a přípravy na zahájení relokace z Řecka jdou velmi pomalu, lze toto považovat spíše za demonstrativní gesto, které neznačí připravenost Řecka na spuštění konceptu hotspots a relokace.

2.3. Implementace konceptu hotspots v Itálii a Řecku a plány na posílení azylových systémů těchto zemí

V návaznosti na schválení příslušných rozhodnutí k relokaci 40 tisíc, resp. 120 tisíc osob z Itálie a Řecka, vynakládá především Evropská komise spolu s oběma státy a Evropským podpůrným azylovým úřadem (EASO) nemalé úsilí při ustanovování konceptu hotspots a vytváření relokační procedury pro co nejrychlejší spuštění implementace obou rozhodnutí.

Ustanovení hotspotů a relokační procedury provází od samého počátku jak ze strany Evropské komise, Itálie, Řecka a EASO **mnoho koordinačních a kompetenčních nejasností a sporů**. Snaha celý proces maximálně urychlit, i na úkor vyjasnění sporných bodů týkajících se samotné implementace (role styčných důstojníků členských států v relokaci, bezpečnostní aspekty relokačního procesu, aj.), nepřinesl dle mínění ČR valné výsledky a systém hotspotů nelze v současné chvíli považovat za spuštěný a funkční. I přes velkou snahu Evropské komise a tlak téměř všech členských států (naposledy v rámci závěrů Rady JAV z 9. 11.) na urychlené ustanovení hotspotů v Itálii a Řecku, nebyl zaznamenán žádný pokrok. Stále je oficiálně funkční jen jeden hotspot (Lampedusa, Itálie).

Evropské agentury **EASO a Frontex** také již **oslovily členské státy s žádostí o nominaci expertů, kteří budou působit v hotspotech** v Itálii a v Řecku. ČR dlouhodobě nabízí své experty v rámci solidární pomoci Řecku a Itálii a současnou žádost nenechá bez odezvy. 4 experti Ministerstva vnitra již byli do Itálie v rámci aktivit EASO a v souvislosti s ustanovením konceptu hotspots vysláni, dalších 7 konkrétních expertů bylo EASO nabídnuto.

Nově EASO požádalo ČR pro nominaci konkrétních expertů pro první hotspot v Řecku, který nyní vzniká na ostrově Lesbos. ČR žádosti EASO vyhovělo.

3. Průběh procesu integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou

3.1. Popis stávajícího Státního integračního programu (SIP) pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou

SIP aktuálně pokračuje podle usnesení vlády č. 818 ze dne 13. října 2013 a týká se osob s udělenou mezinárodní ochranou formou azylu (azylantů) i formou doplňkové ochrany.

V současné době jsou nezletilí cizinci přijímáni do sítě zařízení zřizovaných MŠMT výhradně prostřednictvím Zařízení pro děti – cizince. Jedná se konkrétně o Zařízení pro děti-cizince, diagnostický ústav, středisko výchovné péče a základní škola Praha 5; Výchovný ústav a středisko výchovné péče Klíčov; Výchovný ústav, střední škola a školní jídelna Višňové a Dětský domov, základní škola a školní jídelna Sedlec – Prčice. Přehled o volných lůžkách v zařízeních MŠMT pro děti-cizince jsou každý den aktualizovány na stránkách: <http://www.klicov.cz/cizinci/>

3.2. Popis plánů na nový SIP

Vzhledem k migrační a uprchlické situaci v Evropě a předpokladu aktivit ČR v programech přesídlování a relokací očekává Ministerstvo vnitra podstatné zvýšení počtu oprávněných osob v rámci SIP. Vláda dne 20. listopadu 2015 **projednala a schválila usnesení č. 954 „o státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících“ s platností od 1. ledna 2016.** Kromě zvýšené potřeby finančních zdrojů předpokládá připravovaný návrh **určení tzv. generálního poskytovatele integračních služeb**, který zajistí tyto služby na místní úrovni ve spolupráci s obcemi, církvemi a nestátními neziskovými organizacemi. Na zajištění těchto služeb budou k dispozici zúčtovatelné finanční prostředky ve výši zohledňující počet osob ve společné domácnosti.

Zároveň budou po 1. lednu 2016 dokončeny rozpracované případy SIP a závazky Ministerstva vnitra k oprávněným osobám v období do 31. prosince 2018.

3.3. Počet osob s udělenou mezinárodní ochranou v ČR a jejich integrace

Od 1. ledna 2015 do 18. listopadu 2015 byla mezinárodní ochrana **udělena 407 osobám** (z toho 59 formou azylu a 348 formou doplňkové ochrany). Za stejné období **požádalo** o udělení mezinárodní ochrany **1 326 cizinců.**

SIP v oblasti bydlení asistoval v roce 2015 v obou variantách **401 osobám** s udělenou mezinárodní ochranou (celkový počet 157 integračních bytů v roce 2015).

4. Analýza nálad veřejnosti a komunikační aktivity

V souvislosti s aktuální migrační situací probíhá pravidelné informování ve všech oblastech, souvisejících s problematikou migrace. Informační aktivity jsou cíleně zaměřeny na mediální výstupy – TV, rozhlas, noviny, časopisy, propagační materiály. Za účelem koordinace vznikla **pod vedením Ministerstva vnitra zvláštní pracovní skupina se zástupci Úřadu vlády.** Jejím cílem je koordinace mediálních aktivit k otázkám migrace. Tato skupina se poprvé sešla 31. července 2015, další schůzky probíhaly ve dnech 18. srpna 2015, 21. září 2015, 2. října 2015, 23. Října a 6. listopadu. Termín zatím poslední schůzky je 4. prosince 2015.

Aktuální úkoly pracovní skupiny jsou:

1. Stanovení komunikační strategie jednotlivých ministerských resortů a ministrů participujících v Koordinačním orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci;
2. Vypracování monitoringu nálad veřejnosti a médií;
3. Spuštění veřejné komunikace a využití klíčových komunikátorů se zvláštním důrazem na veřejnoprávní sektor (90 % veřejnosti vnímá téma migrace prostřednictvím médií);
4. Nastavení strategie dalších kroků vlády, událostí, témat, které se prolnou v komunikační strategii.
5. Pracovní setkání tiskových oddělení resortů participujících na vládním Koordinačním orgánu

Od konce srpna byl spuštěn **speciální webový portál** – www.mvcr.cz/migrace. Prostřednictvím tohoto portálu o migraci jsou poskytovány odborné veřejnosti a občanům podrobné informace. Na tomto portálu jsou zveřejňovány zásadní dokumenty, aktuální informace, mediální ohlasy i informace pro obce atd. Webová stránka je podle aktuálních potřeb dále rozvíjena, nově tak byla přidána sekce videa k problematice migrace. Data týkající se aktuálních stavů v zařízeních pro zajištění cizinců jsou aktualizována na denní bázi.

Operativně jsou řešeny aktuální **informační potřeby krajů, měst a obcí**. Jsou také realizovány **debaty pro občany měst a obcí**, kterých se problematika přímo dotýká.

Dne 20. října proběhla první veřejná debata z **cyklu regionálních konferencí** s názvem „**O migraci věčně**“, na kterou navázaly další dvě debaty z 3. a 10. listopadu. Zmíněné debaty jsou spoluorganizovány Ministerstvem vnitra a Úřadem vlády, respektive příslušnými regionálními centry pro integraci cizinců a Eurocentry. Zatím se konference uskutečnily na půdě univerzity v Hradci Králové, v prostorách Filozofické fakulty v Ústí nad Labem a nejaktuálněji v Plzni. Další debata proběhla 24. listopadu v Liberci a je plánována debata 1. prosince v Olomouci.

5. Přehled podaných žalob proti rozhodnutí o zajištění cizinců, přehled zajištěných cizinců - informace

V následující části je uvedena analýza podávaných žalob proti rozhodnutím o zajištění cizinců za období od 01. 01. 2015 do 16. 11. 2015. Za uvedené období bylo vydáno celkem **3313 rozhodnutí o zajištění cizinců**, z toho bylo 1519 rozhodnutí o zajištění cizinců za účelem předání podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 604/2013 (dále jen „Dublinského nařízení“), a dále 1422 rozhodnutí o zajištění cizinců za účelem předání podle mezinárodní smlouvy (dále jen „Readmise“). Celkově bylo podáno **270 žalob z toho 136 žalob zamítnuto, 90 rozhodnutí o zajištění bylo zrušeno, ve třech případech bylo řízení zastaveno a do uvedeného data nebylo 42 žalob vyřízeno**.

Nejčastějším důvodem, pro který je zrušeno rozhodnutí o zajištění cizince za účelem předání podle Dublinského nařízení, je **absence kritérií vážného nebezpečí útěku v národním právu**. I přes vydané usnesení Nejvyššího správního soudu o přerušení řízení o kasační stížnosti na předběžnou otázku, která byla položena Soudnímu dvoru EU, některé krajské soudy nadále vyhovují podaným žalobám a rozhodnutí správního

orgánu ruší a vrací k novému projednání. Podle zák. č. 326/1999 Sb. je zajišťující útvar povinen po vydání zrušujícího rozsudku cizince propustit.

Ve výše zmíněné předběžné otázce se Nejvyšší správní soud ptá Soudního dvora EU, zda má samotná skutečnost, že zákon nevymezil objektivní kritéria pro posuzování vážného nebezpečí útěku cizince [čl. 2 písm. n) nařízení č. 604/2013, za následek neaplikovatelnost institutu zajištění dle čl. 28 odst. 2 téhož nařízení. Do doby rozhodnutí Soudního dvora EU bylo řízení před Nejvyšším správním soudem týkající se kasační stížnosti policie, která nesouhlasí se zrušením rozhodnutí o zajištění z důvodu formální absence kritérií vážného nebezpečí útěku v národním právu, přerušeno. Policie zmíněnou kasační stížností napadla zrušující rozsudek krajského soudu i vzhledem k nejednotnosti rozhodovací praxe soudů v této otázce. Zároveň je však nutné doplnit, že návrh zákona, kterým se mění zákon o azylu, zákon o pobytu cizinců na území ČR a další související zákony, který byl dne 11. 11. 2015 schválen Senátem Parlamentu ČR a byl již podepsán prezidentem republiky, **obsahuje požadovaná objektivní kritéria pro určení, zda se jedná o vážné nebezpečí útěku v konkrétním případě. Účinnost této normy je očekávaná do konce roku 2015. Tento bod již tedy nebude relevantní.**

Opakovaným důvodem pro zrušení rozhodnutí o zajištění za účelem předání podle Dublinského nařízení je, že **neexistuje reálný předpoklad uskutečnění předání do Maďarska.** Soudy při rozhodování vychází z veřejně přístupných statistik, které jsou uveřejněny na internetových stránkách MV ČR.

Je třeba připomenout, že **Maďarsko akceptuje všechny žádosti o přemístění v případě, že je v tom konkrétním případě odpovědné v souladu s nařízením Dublin III.** V minulosti však docházelo ke zpožděním při realizaci transferů z důvodu kapacitní nedostatečnosti na maďarské straně. Situace se dále vyvíjí a ministerstvo vnitra s Maďarskem intenzivně jedná. Předpoklad realizace transferu či vyhoštění je již nyní v zákoně zajištěn, policie či ministerstvo jsou povinny po celou dobu zajištění zkoumat, zda důvody zajištění trvají a v praxi běžně dochází k situacím, kdy je cizinec ze zařízení propuštěn právě pro absenci předpokladu realizace transferu či vyhoštění, cizinec má rovněž možnost o takový přezkum požádat. Nejen vzhledem k uvedeným povinnostem zkoumat, zda důvody zajištění trvají, by nebylo účelné vůbec nerealizovat zajištění kvůli tvrzené absenci reálného předpokladu uskutečnění transferu do Maďarska. Jsme toho názoru, že nelze rezignovat na pravidla, která umožňují trvat na přemístění do příslušného členského státu (Maďarska). **Ministerstvo vnitra nikdy předem neví, u kolika osob a u kterých nakonec bude transfer realizován.**

Dalším důvodem pro zrušení rozhodnutí o zajištění, a to bez ohledu na účel zajištění je, že **společně se zajištěným cizincem je v zařízení pro zajištění cizinců ubytován i nezletilý cizinec,** za kterého má zajištěný cizinec odpovědnost a zařízení pro zajištění cizinců není vhodné pro umístění dětí. Soudy stále vycházejí z dostupné zprávy Veřejné ochránkyně práv. **Nicméně aktuální situace se výrazně změnila. Aktuální situace v těchto zařízeních lze nalézt na webové stránce www.suz.cz. Shrnutí situace v ZZC Bělá Jezová se nachází v příloze k této zprávě.**

V případech rozhodnutí o zajištění cizinců za účelem správního vyhoštění je nejčastějším důvodem pro zrušení rozhodnutí o zajištění nedostatečné zkoumání a ukládání zvláštních opatření za účelem vycestování. Je však nutno uvést, že rozhodnutí o zajištění za účelem správního vyhoštění, není ze strany soudů rušeno v takových počtech, jako jsou rozhodnutí za účelem předání podle Dublinského nařízení.

V případě zajištění cizince za účelem správního vyhoštění (důvody definovány v § 124 odst. 1 z. o pobytu cizinců) je nezbytné, aby bylo splněno kumulativně několik podmínek – musí zde existovat reálný předpoklad realizace správního vyhoštění a nepostačuje uložení zvláštního opatření (viz. § 123b zákona – finanční záruka nebo pravidelné hlášení se na policii). Délka zajištění by měla být stanovena s ohledem na předpokládanou složitost přípravy realizace správního vyhoštění.

V případě zajištění za účelem předání do jiného členského státu EU (viz. § 129 zákona; ať již na základě readmise či „Dublinu“) není zákonem stanovena možnost užití zvláštních opatření. V rozhodnutí o zajištění je nutno stanovit délku zajištění s ohledem na předpokládanou složitost přípravy předání. V této části byl zákon o pobytu cizinců doplněn (viz. výše).